מסורת השי"ס

איתא לדרב הונא, כיון דמשתבע מלוה שאינה ברשותו היכי מצי מפיק לה? אמר *(מ) רבא שיש עדים שנשרפה אי הכי מהיכא מייתי לה אלא אמר רב יוסף שיש עדים שנגנבה, סוף סוף מהיכא מייתי לה? דטרח ומייתי לה, אי הכי, כי משתבע מלוה נמי לטרח לוה ולייתי? בשלמא מלוה ידע מאן קא עייל ונפיק בביתיה, ואזיל וטרח ומייתי לה, אלא לוה מי ידע מאן עייל ונפיק בביתיה, דמלוה אבי אומר גזירה שמא יטעון ויאמרו לו אחר שבועה מצאתיה *רב אשי אמר "זה נשבע וזה נשבע: זה נשבע שאינה ברשותו וזה נשבע כמה היה שוה, והכי קאמר מי נשבע תחילה? מלוה נשבע תחילה שמא ישבע זה ויוציא הלה את הפקדון. רב הונא בר תחליפא משמיה דרבא אמר רישא דסיפא תיובתא לרב הונא סלע הלויתני עליו שתים היה שוה והלה אומר "לא כי אלא סלע הלויתיך עליו סלע היה שוה פטור" ואם איתא לדרב הונא מגו דמשתבע מלוה "שאינה ברשותו" לישתבע נמי "אגילגול שבועה" כמה היה שוה? אמר רב אשי אמריתה לשמעתא קמיה דרב כהנא ואמר לי *"תהא במאמינו, ונהמניה לוה למלוה נמי בהא במה הוה שוה? לא קים ליה בגויה, ונהמניה מלוה ללוה דקים ליה בגויה? לא מהימן ליה, ומאי שנא לוה דמהימן ליה למלוה ומאי שנא מלוה דלא מהימן ליה ללוה? לוה מקיים ביה במלוה מגו° תומת ישרים תנחם מלוה מקיים ביה בלוה וסלף בוגדים ישדם": ההוא גברא דאפקיר כיפי גביה חבריה אמר ליה הב לי (ג) כיפי, אמר ליה: "לא ידענא היכא אותבינהו" אתא לקמיה דרב נחמן אמר ליה *"כל לא ידענא פשיעותא היא זיל שלים לא שילם, אזל רב נחמן אגביה לאפדניה מיניה, לסוף אישתכח כיפי ואיקור אמר רב נחמן הדרי כיפי למריהו והדרא אפדנא למרה, אמר רבא: הוה יתיבנא קמיה דרב נחמן ופרקין המפקיד הוה ואמרי ליה: שילם ולא רצה לישבע, ולא אהדר לי ושפיר עבד דלא אהדר לי מאי טעמא "התם לא אטרחיה לבי דינא הכא אטרחיה לבי דינא, דמימרא דסבר רב נחמן דשומא הדר בטעות הוה, דקא הוה כיפי מעיקרא. *אמרי נהרדעי שומא הדר עד תריסר ירחי שתא ואמר אמימר אנא מנהרדעא אנא וסביראה לי שומא הדר לעולם והלכתא שומא הדר לעולם משום שנאמר "ועשית הישר והטוב" פשיטא שמו ליה לבעל חוב ואזל איהו ושמה לבעל חוב דידיה אמרינן ליה לא עדיף את מגברא דאתית מיניה; וזבנה, (נ) אורתא, ויהבה במתנה ודאי הני מעיקרא אדעתא דארעא נחות ולאו אדעתא דזוזי נחות, שמו לה לאשה ואינסיבא או שמו מינה דאשה ואינסיבא ומתה *בעל בנכסי אשתו לוקח הוי לא מיהדר ולא מהדרינן ליה *דאמר רבי יוסי בר חנינא באושא התקינו האשה שמכרה בנכסי מלוג בחיי בעלה ומתה הבעל מוציא מיד הלקוחות אגביה

מגן דמשתבע מלוה שאינו ברשותו כו' • *לרבה ולרב יוסף לא פריך אלא ולרב אשי:

תהא במאמינו • בריסא לא מצי לאוקמי הכי משום דהתם לא ירלה להאמינו כיון שע"י כן לא יוכל לישבע אבל הכא אין כאן שבועה ואע"פ שמפסיד במה שמאמינו שבועה שהיה יכול לגלגל עליו אינו חושש:

ואותבינה שילם • וא"ל דיוקרא דכיפי הוי שבחא דעלמא כמו כפילה ולא דמי לגיזות וולדות דאותו שבח ניכר *בגוף הבהמה: **אטרחיה** לב"ד • דלא דמי לאטרחיה לשבועה דקני כפילה לרבה כששילם אחרי כן (בב"ק דף קמ:) דהתם משלם ברצונו אבל רב נחמן הולך לגבות לאפדנו:

זבנה כו' • וא"ת ואמאי לא מהדר (ד) מה מכר ראשון לשני כל זכות שהבא לידו וי"ל דהראשון מן הדין כמי אין מחזיר שמכורה היא לו שהרי אוכל פירות בלא נכייתא אלא משום ועשית הישר והטוב מהדר ולכך שני לא מהדר:

לוקח הוי • אפי' לי הוי יורש לא מהדר כדאמר זבנה אורתה כו' אלא משום לא מהדרינן ליה נקטיה דאי יורש הוי מהדרינן ליה שהבן פודה קרקע של אביו ואע"ג דבפרק יש נוחלין (ב"ב דף קלט: וסה"ה התם) מסיק דעבדא ליה עבדו ליה לו יורש לו לוקח הא אמרינן התם בר היכא דאיכא פסידא לאחריני לא עבדי ליה עבדא ולכך הכא לא הוי יורש משום פסידא דמלוה ולא מהדר ממה נפשך דאפי' יורש הוי לא מהדר ודר' יוסי בר חנינא מפרש התם דלקוחות אפסדו אנפשייהו: רבא

מגנה

◇ תשובות על קושיא הראשונה שהקשו על ר' הונא

מגנה

קושיות על התשובה שנתן ר' הונא (תהא מאמינו) דהא תיובתא על הקושיא הראשונה על דינו של ר' הונא

נוסא

שומר שאומר שאינו יודע איפה הניח הפקדון - הוי פטור וחייב

נוסא

שומא הדר

עין משפט נר מצוה

ג' רש"א לרב אמתא

יג א ב מיי' פי"ג מהל' מלוה ולוה הל' ד סמג עשין לד טור"ש ח"מ סי' עב סעי' י:

יד ג ד מיי' שם טור"ש שם סעי' יב:

טו ה מיי' פ"ד מהל' שלוה ופקדון הל' ז סמג עשין פח טור"ש ח"מ סי' רלח סעי' ז:

טז ו ז מיי' שם פ"ח הל' ג סמג שם טור"מ סי' רלה:

יז ח מיי' פכ"ב מהל' מלוה הל' מז סמג עשין לד טור"ש ח"מ סי' קג סעי' ט:

יח ט י כ מיי' שם הל' ז טור"ש שם סעי' ה:

יט ל מיי' פכ"ב מהל' מלוה הל' ז ועיין במ"מ סמג עשין מח טור"ש חה"מ סי' ל סעי' ט:

רבינו חננאל

וקשיא לן וכי תקנתא לרשיעי עבדינן אלא שמא ישבע הלוה ויוציא המלוה את הפקדון ונמצאת שבועת הלוה שיצאה לבטלה • ואמרי אם איתא לדרב הונא כיון שנשבע המלוה שאינה ברשותו אינו יכול להוציא הפקדון שכבר נשבע שאינו ברשותו *) והלה נשבע כמה היה שוה ומתני' הכי קתני מי נשבע תחלה מי שהפקדון אצלו שאם ישבע הלוה תחלה חייבין שמא יוציא המלוה את המשכון ונמצאת שבועה זו לבטלה • ושאר השמועה פשוטה היא • ההוא דאפקיר כיפי גביה חבריה ואמר לא ידענא היכא אנחתינהו אמר ר' נחמן כל לא ידענא פשיעותא היא חייבת לשלומי לא שילם ירד רב נחמן לנכסיו ושם לאפדני ויהביה לבעל הפקדון ברמי דהנהו כיפי דפשע בהו • פי' אפדנא חצר • לסוף אישתכח ח כיפי ואוקירו ברמיהן • מריה דכיפי אמר הב לי כיפאי וטול אפדנא והלה אומר לא כי אלא מעידנא דשלית לאפדניי ובינא אנא בכיפי וברשותי אוקירו ודן ר' נחמן כיון דהא שומא דשמו ליה לאפדנא שומא בטעות הואי דהא חזו כיפי ולא אבדו וקיימא לן פקדון כל היכא דאיתיה ברשותיה דמריה קאי לאו שומא הוא והדר אפדנא למריה והדרי כיפי למרייהו ואסיק' שומא הדרא לעולם משום שנאמר ועשית הישר והטוב והני מילי אם לא מכרה אבל אם מכרה לאחר או נתנה במתנה או הורישה לא הדרא • וכן אם שמו ב"ד שדה לאשה בחלוה שהיא נושה לאחרים וניכסת והכניסה שדה זו לבעלים או שמו שדה אשה לנושה שלה וניכסת לא מהדרינן ליה לבעל ולא מהדרינן

מגנה

◇ תשובות על קושיא הראשונה שהקשו על ר' הונא

הגהות הב"ח

(מ) גמ' אמר רבא אמר רב יוסף שיש עדים שנשרפה: (ב) שם כב לי כיפאי אמר: (ג) שם נכנסה אורתה: (ד) תוס' ד"ה זבנה וכו' לא מהדר נימא מה מכר: *) ר"ש נתן:

*) נראה דחסר כאן וא"ל ופריק רב אמי דזה כשנגנב שאינו ברשותו והלה נשבע כמה היה שוה וכו'.